

Weidevogels in het BMP in 1993-94

■ *Bij SOVON kun je de klok er op gelijkstellen: in het voorjaar worden we door allerlei personen en instanties gebeld met de vraag hoe het gaat met de weidevogels. Natuurlijk wil de beller het liefst een kort en bondig antwoord hebben en als het even kan ook meteen informatie over hoe de zaken er dit jaar voor staan. Deze belangstelling geeft aan hoe bekend weidevogels zijn. BMP-gegevens worden op deze manier direct en snel toegepast. Het is echter altijd weer flink achter de oren krabben met het beantwoorden van de vragen, want de weidevogelmaterie is zeer weerbarstig. Uitspraken over weidevogels kunnen snel op een andere manier worden gebruikt dan bedoeld en veel zaken liggen gevoelig. Denk hierbij aan controversiële onderwerpen als nestbescherming en rapen van eieren, invloed van Zwarte Kraaien, vossen en de agrarische bedrijfsvoering.*

Als we al iets stellig menen te weten op grond van bijvoorbeeld BMP-uitkomsten, dan nog houden we flinke slagen om de arm want altijd zijn er wel situaties waar iets is geconstateerd dat dwars ingaat tegen bepaalde BMP-uitkomsten. En reken maar dat je een jaar later fijntjes aan bepaalde uitspraken wordt herinnerd.

Ondanks deze gevoeligheden en problemen kan er op basis van het BMP het nodige worden gemeld over weidevogelontwikkelingen.

Weidevogelseizoen 1993-94

Het seizoen 1993 staat te boek als zeer vroeg. Half april liepen er al volop koeien buiten te grazen en raasden overall maaimachines over het land. Het leek er veel op dat heel Nederland in een week tijd kaalgeschoren was. Een ramp voor weidevogels, want normaal gebeurt dit eind april of begin mei en gaat het veel geleidelijker. Weidevogels kregen nauwelijks de kans hun eieren uit te broeden of jongen groot te brengen en in kringen van weidevogelbeschermers werd gesproken over een 'slachting' onder weidevogels. Het jaar 1994 pakte aanmerkelijk gunstiger uit en kan, zo blijkt uit rapportages van weidevogel-nestbeschermers, beschouwd worden als een 'vrij normaal' jaar. Veel landerijen waren aanvankelijk nat en het seizoen was laat. Flink wat jongen konden worden grootgebracht, ook na de eerste snee (eerste keer maaien).

Vergelijking 1993-94

Uit de gemiddelde BMP-cijfers van alle weidevogelsoorten samen komt 1993 als 'slecht' uit de bus (index 91 t.o.v. basisjaar 1984) en 1994 als 'matig' (index 95). Al met al niet zo'n positief beeld.

Van 1993 op 1994 is er in het algemeen sprake van enige toename

en dit is vrijwel over de hele linie het geval. Slechts drie soorten, Zomertaling, Slobeend en Patrijs geven voor 1994 lagere cijfers te zien dan voor 1993. Bij enkele soorten is het beeld niet eenduidig, dat wil zeggen in open gras- of bouwland is sprake van toename en in halfopen cultuurland van afname (Graspieper, Grutto en Scholtekster).

Periode 1984-94

De gemiddelde index uit elf jaar BMP bedraagt 97 indien alle soorten wor-

den samengenomen. De jaren 1985, 1989 en 1990 scoorden het best en kwamen uit boven de 100, met 1989 als top. Dieptepunten lagen in 1986-87 en 1992-93. Het indexverloop van watervogels (eenden, Waterhoen en Meerkroet) komt vrij sterk overeen met dat van alle weidevogelsoorten samen. De gemiddelde index 1984-94 ligt met 91 echter lager. Steltlopers als groep geven een vrij stabiel beeld tot 1990, maar na 1990 is er sprake van een terugval (gemiddelde index 1984-94 = 99). De gemiddelde index van zangvogels voor 1984-94 komt uit op 108. Al met al lijken watervogels het niet zo goed te doen in het agrarische gebied; steltlopers en zangvogels boeren redelijk.

Watervogels

Eenden zijn voornamelijk gemeld in open grasland; ze laten vaak flinke jaarlijkse schommelingen zien. De index van de Bergeend vertoont schommelingen zonder duidelijke trend. De Krakeend komt na een flinke daling in 1986-89 (wintersterfte?) sterk terug, maar vertoont in 1992 opnieuw een daling. De indexlijnen van de Wilde Eend in open grasland en halfopen agrarisch gebied lopen redelijk parallel. Door de jaren heen is echter een lichte terugloop te bespeuren in halfopen cultuurlandschap. De Zomertaling en Slobeend kunnen over een kam worden geschoren: beide laten een flinke afname zien. De populatie van de Zomertaling is vanaf het eerste BMP-jaar gemeten meer dan de helft en die van de Slobeend ongeveer met een derde teruggelopen. De stand van Kuifeend in open grasland

BMP-Weidevogels

BMP-gegevens over weidevogelsoorten komen uit alle geledingen van het BMP, maar de kern wordt gevormd door proefvlakken in het agrarisch gebied. In deze bijdrage wordt informatie uit het BMP (alle soorten geteld) en BMP-Weidevogels (alleen bepaalde weidevogels geteld) samengevoegd. Gegevens van proefvlakken in weidevogelreservaten en Relatienota-gebieden zijn hierbij opgenomen, maar die van duinen, heide, hoogveen, moeras en kwelders niet.

Het aantal meerjarige weidevogel-proefvlakken en de verdeling ervan over Nederland is langzaam maar zeker verbeterd, maar we zijn nog niet op de ideale situatie beland. Voor meer details over de weidevogelmonitoring in Nederland en inbreng vanuit provincies wordt verwezen naar SOVON-Nieuws van een jaar geleden (jaargang 7 nr. 2). Inmiddels worden ook in Friesland meer en meer BMP-proefvlakken geïnventariseerd en het ziet ernaar uit dat deze weidevogelprovincie bij uitstek binnenkort geen buitenbeentje meer is in de landelijke weidevogelmonitoring. Inspanningen als inventarisatiecursussen en de presentatie van een plan voor weidevogelmonitoring hebben in Friesland dus geen windeieren gelegd.

Al met al is de betrouwbaarheid van de BMP-indexcijfers door de jaren heen groter geworden. Van alle weidevogelsoorten worden indexcijfers gepresenteerd van open graslanden. Van acht soorten is er bovendien voldoende informatie voor indexen uit halfopen cultuurlandschap en van enkele soorten ook uit bouwland.

Tabel 1. Indexen van weidevogels (waarbij 1984 op 100 gesteld is) in open grasland (G), open bouwland (B) en half-open landschap (H).

		1984	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	Gem.
Bergeend	G	100	124	110	115	114	133	100	109	102	105	113	111
Krakeend	G	100	92	61	75	71	83	91	104	80	93	108	87
Wintertaling	G	100	99	102	99	97	114	85	67	61	63	90	89
Wilde eend	B	100	82	106	88	92	108	111	104	83	100	89	97
	H	100	84	88	76	73	78	69	71	63	63	76	76
	G	100	101	101	91	93	100	94	80	80	85	105	94
Zomertaling	G	100	105	43	34	34	49	42	27	48	44	42	52
Slobeend	G	100	100	89	83	85	89	81	70	68	66	62	81
Tafeleend	G	100	116	171	108	110	114	121	89	67	87	96	107
Kuifeend	G	100	119	108	99	107	108	107	93	98	91	98	103
Patrijs	B	100	56	66	91	94	149	203	197	134	138	134	124
	H	100	79	56	71	59	70	60	59	51	74	46	66
	G	100	101	89	97	81	95	102	102	86	87	87	93
Waterhoen	G	100	61	55	49	68	90	98	75	72	87	92	77
Meerkoet	G	100	106	95	86	100	112	114	119	116	116	130	109
Scholekster	B	100	107	109	98	146	90	97	91	87	73	87	99
	H	100	109	106	100	100	101	99	109	104	92	70	99
	G	100	107	94	87	87	88	86	86	81	74	77	88
Kievit	B	100	116	79	85	99	111	113	106	90	87	100	99
	H	100	68	68	54	69	60	65	73	58	67	72	69
	G	100	100	87	85	87	87	81	79	76	81	91	87
Watersnip	G	100	135	90	104	139	138	124	89	91	92	95	109
Grutto	H	100	78	81	79	62	60	70	81	76	81	65	76
	G	100	158	126	133	133	140	135	134	126	130	147	133
Wulp	G	100	92	89	87	84	85	80	70	64	66	72	81
Tureluur	H	100	149	124	126	139	146	147	125	129	130	132	132
	G	100	144	120	127	129	126	107	98	110	109	115	117
Veldleeuwrik	H	100	68	67	63	63	76	67	54	63	63	70	69
	G	100	86	77	69	72	75	74	70	63	62	60	73
Graspieper	H	100	47	52	48	69	87	76	77	92	121	108	80
	G	100	64	60	60	69	94	99	91	103	99	108	86
Gele kwikstaart	B	100	156	129	210	146	287	278	180	225	173	179	188
	G	100	138	174	170	182	225	203	135	130	111	130	154
Gemiddeld		100	101	93	92	96	108	105	94	90	91	95	97

is vrij stabiel. De Meerkoet doet het met uitzondering van een dip in 1986-87 (wintersterfte) goed en is licht toegenomen. Wintersterfte lijkt ook de trend van de Waterhoen te regeren. In 1985-87 halveerde de stand door drie strenge winters. In 1990 was ze weer hersteld, maar in 1991-92 gooide een korte vorstperiode in februari opnieuw roet in het eten. Toch is er wat gek aan de hand. Ondanks enkele zeer zachte winters was de stand in 1994 nog niet op het oude niveau terug.

Patrijs

Met de Patrijs is het zoals bekend treurig gesteld. Van de tientallen jaren geleden nog florerende populatie is weinig meer over: alleen de situatie hier en daar op de kleigronden appelleert nog enigszins aan het verleden. In het BMP laat de Patrijs in open bouwland (inclusief kleibodems) een sterk schommelend maar vrij positief beeld zien. Maar we moeten hier rekening houden met grote jaarlijkse verschillen in het aantal proefvlakken. Het aantalsverloop in open graslanden komt er nog redelijk af, maar in het halfopen cultuurlandschap is het kommer en kwel.

Steltlopers

De weidevogels bij uitstek laten een wisselend beeld zien. Scholekster en

de Kievit lopen op open grasland langzaam maar zeker in aantal terug. In halfopen cultuurland blijft de stand van de Scholekster stabiel en dit geldt ook voor de Kievit na de sterke afname in 1985. Dat de Watersnip nog maar weinig wordt gemeld in BMP-plots is op zich al een teken aan de wand. De sterk schommelende trend laat geen duidelijke conclusie toe. Met uitzondering van de uitschieter in 1985 heeft de Grutto in open

Kievit (Awie de Zwart).

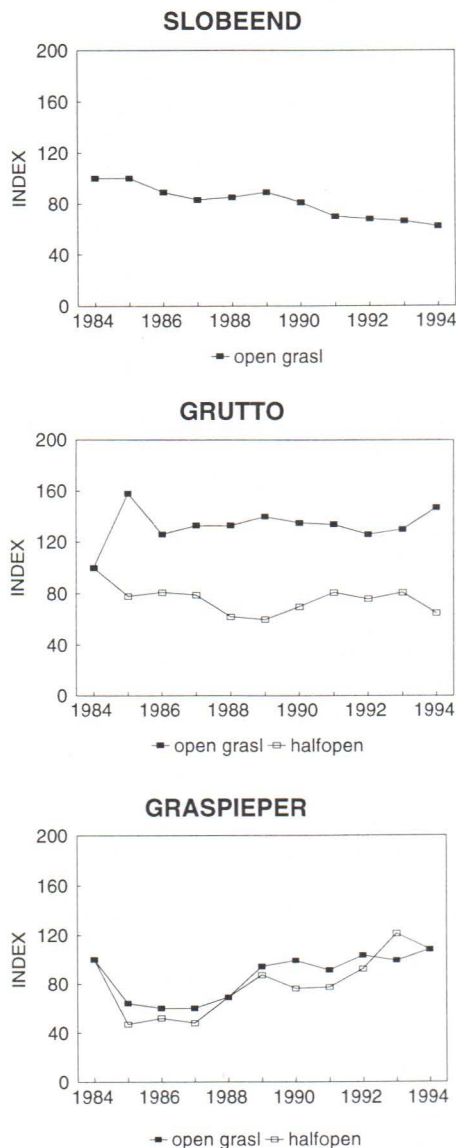
graslanden een stabiele tot licht positieve trend. In het halfopen cultuurland lijkt wel sprake van het omgekeerde. Veel gebieden op de hogere zandgronden zijn inmiddels verlaten. In weerwil van de positieve berichten over zich aan cultuurland aanpassende Wulpen laat de BMP-index een vrijwel continue terugloop zien. Op basis van het BMP is de stand in open graslanden met ongeveer een kwart teruggelopen. De trend van de Tureluur schommelt sterk, wat gedeeltelijk samenhangt met geringe informatie uit de beginjaren. In de jaren negentig vallen de indexcijfers lager uit dan in de tweede helft van de jaren tachtig.

Zangvogels

Met de Veldleeuwrik gaat het continu bergafwaarts. Sinds 1984 is de populatie in het agrarisch gebied met 30-40% teruggelopen. De afname speelt al over een langere periode. In de jaren zeventig hoorde deze soort nog tot de top tien van talrijkste soorten in Nederland; momenteel zal deze positie niet meer worden bereikt. De Graspieper toont een terugval in 1985-87, een gevolg van wintersterfte. Daarna heeft de populatie zich hersteld. In open grasland is de stand na 1990 vrij stabiel, in halfopen cultuurland treden schommelingen op. De Gele Kwikstaart is in Nederland tegenwoordig meer een soort van akkers dan van weilanden. Op akkers liggen echter maar weinig proefvlakken, en dan vrijwel uitsluitend in Groningen. Ondanks flinke schommelingen nemen de indexen tussen 1984 en 1989 toe, zowel op gras- als bouwland. Daarna zet een daling in.

Trend en oorzaak

Het is hier niet de plaats uitgebreid in te gaan op oorzaken van trends. Ontwikkelingen in de weidevogelstand verklaren is niet eenvoudig, zeker niet voor ontwikkelingen op korte termijn. Dat heeft onder andere te maken met per soort verschillende reacties op veranderingen in het landschap of grondgebruik. Er zijn bijvoorbeeld maar enkele soorten die enig voordeel blijken te hebben bij de maïscultuur. Kievit en Scholekster weten, althans op de hogere zandgronden, goed gebruik te maken van maïsakkers. De bewerkingen eind april-begin mei verstoren weliswaar de vroegste broedsels, maar nadat ze ingezaaid zijn bieden maïsakkers rustige broedgelegenheden.

Figuur 2. Aantalsverloop in 1984-94 van Slobeend, Grutto en Graspieper in verschillende typen agrarisch gebied.

Het lied over ontwatering en intensivering in de landbouw is al vaak gezongen, maar blijft niet minder actueel, want in 1994 is daar weer een schepje bovenop gedaan met de introductie van de verplichte mestinjectie. In vergelijking met het traditionele uitrijden van mest blijkt mestinjectie rampzalig voor weidevogels, omdat om de zoveel centimeter een mestinjecteur door de grond wordt getrokken. Spijtig voor de eieren of jongen. In de Vijfheerenlanden werd becijferd dat vrijwel 100% van weidevogellegfels verloren was na mestinjectie, terwijl dat met traditioneel bemesten ongeveer 15% was (Weidevogelwerkgroep Vijfheerenlanden, jaarverslag 1994). Met weidevogel-nestbescherming kan het percentage in positieve zin omhoog worden gebracht, als rekening wordt gehouden met gemarkeerde nesten.

Dan kennen we nog de effecten van vroege of late en droge of natte jaren, die vaak positief (nat en laat) of juist negatief (droog en vroeg) uitwerken op de weidevogelstand. In vroege en droge jaren starten de werkzaamheden in de weidebouw soms wel een maand eerder dan in andere jaren. De beginjaren negentig waren in het algemeen droog en vroeg, terwijl 1994 en ook 1995 nat/laat of normaal waren. Het effect van vroege of late jaren ijlt echter na in het BMP, want grootgebrachte jongen komen, afhankelijk van de soort, één tot drie jaar later tot broeden en worden pas dan in het BMP geteld als broedparen. Als weidevogels jaar in jaar uit nauwelijks jongen grootbrengen, kan dat naderhand merkbaar

worden in teruglopende BMP-indexcijfers. De terugloop kan echter ook met andere zaken samenhangen zoals omstandigheden tijdens de trek of overwintering.

Om meer van de oorzaken te weten te komen zullen naast BMP-cijfers ook andere gegevens verzameld moeten worden, bijvoorbeeld over het broedsucces. De jaren 1990-93 staan in het algemeen te boek als seizoenen met een mager broedsucces. Dit zou een negatieve weerslag hebben op de BMP-cijfers, afhankelijk van de soort, in 1994 t/m 1996. Voor 1994 lijkt dit niet bewaarheid, want de meeste soorten scoren in 1994 hoger dan in 1993. Misschien is dit negatieve effect overtroefd door het positieve effect van de natte jaren en de late start van het landgebruik in 1994. Het jaar 1995 zit wat dit betreft in hetzelfde schuitje als 1994 en als de voortekenen niet bedriegen zou in 1995 ook een redelijk broedsucces kunnen worden gehaald.

Het zal duidelijk zijn dat er veel meer zaken uit het leven van weidevogels bekeken moeten worden, voordat waterdichte verklaringen kunnen worden gegeven. De BMP-cijfers vormen in elk geval een goed uitgangspunt voor de verklaring van het wel en wee van weidevogels, op basis waarvan een beleid kan worden uitgestippeld. En hoe langer de BMP-reeksen, hoe beter. U weet dus wat u te doen staat en ook waarvoor u het doet!

Arend van Dijk

Met dank aan CBS (Theo Verstraël & Tineke Ammerlaan) voor het verzorgen van indexen.

Verschenen

Overwinterraars Slovenië

In het Sloveens (Engelse samenvatting): The Atlas of wintering Birds in Slovenia, van Andrej Sovinc. Beschreven worden 192 overwinterraars met verspreidingskaart en tekening. Het is voor DM 105,- te bestellen bij de Bird Watching and Bird Study Association of Slovenia, Langusova 10, SLO-61000 Ljubljana, Slovenië. Girobank: Nova Ljubljanska Banka 50100-620-133-27620-3250-6.

Broedvogels Maasplassen

Driekwart van de Limburgse Maasplassen is in 1994 op broedvogels geïnventariseerd. Te bestellen door f5,- over te maken op giro 6544043 t.n.v. Gijs Kurstjens te Roermond o.v.v. 'Maasplassen'.

WAARDEVOL:
KIEKERS, DE BESTE VAN
DE BEKENDSTE MERKEN.
VANAF 99,-

INTERESSANT:
VOGELBOEKJE, VOOR VELE
UREN KIEK- EN LEESPLEZIER.
VANAF 7,50

ORIGINEEL:
NESTKASTEN
KRAAIEN EN
VOOR VELE
VOGELSOORTEN
VANAF 24,95

**Kom naar Zeist, als u
méér zoekt dan zomaar
een cadeautje.**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**

LEUK:
PER SET VAN
6 STUKS VANAF
10,75

In de enige vogelwinkel
van Nederland slaagt u
altijd. Of u nou zoekt naar
een origineel cadeau, een
leuk cadeau, een praktisch
cadeau, een waardevol
cadeau of een
interessant

ORIGINEEL:
VOEDER-
PLANKEN EN
WINTERVOER
OM VOGELS DE
WIJTER DOOR
TE HELPEN
VANAF 32,50

**DE WINKEL VAN
Vogelbescherming
NEDERLAND**